

מרחב ישראלי

הנושא שמעניין אותי במשך שנים הוא הקשר שבין אתרים ישראלים מסוגים שונים לבין הנוכחות והפעילות של אנשים בתוכם. בשורה של תערוכות עסקתי באינטראקציה בין סוגים של אתרים לבין המבקרים בהם, ובאופן שהאינטראקציות האלו יוצרות "מרחבים ישראליים" מסוגים שונים. אני מעוניינת במיוחד בסוג מסוים של "מרחבים ישראליים", מרחבים שאינם לגמרי מתוכננים, מצד אחד, ואינם לחלוטין אינדיבידואליים או פרטיים, מאידך, אלא איזשהו תחום שנמצא ביניהם. כלומר, אני מעוניינת פחות במרחבים ה"מובנים", ה"גבוהים" או ה"סמליים" באופן מלא (מקסי סיום צבאיים, או מקסי ימי עצמאות, למשל) ולא במרחבים של אנשים פרטיים אלא במרחבים שבהם יש מזה ומזה: מרחבים שנוצרים באינטראקציות שונות בין תכנית ו"שטח", בין מוסדי לבין פרטי, בין תכנון להתנהגות ספונטאנית, בין מה שתוכנן על ידי אדריכלים לבין קבוצות של מבקרים או צרכנים. אני משתכנעת יותר ויותר שמרחבים אלה הם תוצאה של אינטראקציה מורכבת מאוד, מסועפת ורב שכבתית, בין רשויות שונות, ערכים תרבותיים וחברתיים שונים, קבוצות אזרחים הפועלים מתוך אינטרסים ותחומי עניין, בין כיחידים או כקבוצה. במטריצה אינטראקטיבית מסועפת זאת, לדעתי, נוצרים "מרחבים ישראליים". ב"מרחב", לפיכך, כוונתי לרשת הצפופה של היבטים פסיים, גיאוגרפיים, היסטוריים, דתיים, סמליים, תרבותיים, וחברתיים.

בהקשר הרחב הזה עסקתי בעבר ובהווה באינטראקציות שנוצרות בין מתכננים וציבורים שונים באתרי בילוי (דוגמת קניונים, פרקי מים, מלונות) וחקרתי את האינטראקציות בין אתרים ארכיאולוגיים (מבית שאן, קיסריה, מצדה, ואחרים) בחלקים שונים של הארץ לבין קבוצות המבקרים בהם. הצילום "פארקים לאומיים" התמקד בקשת הרחבה של פעילויות שונות בסוגים שונים אלה שמראים את התרבות הישראלית על גיוונה מורכבותה, והיבטיה השונים.

נדבך נוסף הן: חפירות הצלה, חפירות אשר מבוצעות על ידי רשות העתיקות בשורה של מקרים שנקבעו בחוק. כוונתם העיקרית היא למנוע מצב בו כתוצאה מפעולות בנייה או פיתוח אשר נעשות על ידי המדינה או על ידי גורם פרטי כלשהו ייגרם נזק בלתי הפיך לממצאים ארכיאולוגיים יקרי ערך. מה שעל פניו נראה פעולה פשוטה יחסית דורש למעשה תיאום מפורט ומורכב בין מספר רשויות שונות. הוא כרוך לפעמים בעלויות גבוהות, גם בביצוע החפירה וגם בעיקוב הפיתוח או הבנייה אשר מופסקים עד שהחפירות מסתיימות, וגם, לעתים, בשינוי התכנית על סמך הגילויים באתר. ישנם לכל הפחות שלושה גורמים אשר מעורבים בחפירות הצלה: רשות העתיקות אשר אחראית על הצד הארכיאולוגי, הכנסת שחוקקה את החוק ורשויות החוק המחויבות לשמור על קיום החוק, ורשויות התכנון שמורכבות מאנשי מקצוע וועדות מקומיות לתכנון ובנייה ואפילו רבנים שאם יש במקום קברים צריך לוודא שלא יבוצע חילול המקום.

גם כאן מה שמעניין אותי הוא להביא תמונה של ה"מרחב", מרחב שמורכב דבר ראשון מתמונת נוף אבל גם מחוק, תכנון, ערכים, בני אדם, עבר והיסטוריה. בעיקר לאור העובדה שבעוד כמה ימים לא ישאר זכר לחפירה או לעתיקות שנמצאו הכל יכוסה שוב ויחזור לקדמותו או יבנה שם משהו חדש לגמרי. הרגע האחרון שההיסטוריה תראה וגם תצולם (לא רק על ידי- רשות העתיקות מצלמת כל ממצא ורק אז מחזירה אותו לאדמה-או הורסת אותו) בחלק מהתמונות יש רק שאריות עקבות של החפירה וממצאים ובעצם רק התמונה היא העדות שתשאר בעוד כמה ימים למה שהיה כאן.